100 DE ANI DE LA NAŞTEREA PROFESORULUI ION. C. CHIŢIMIA

Olimpia MITRIC

În acest cuvânt de aducere aminte nu mă voi referi decât tangenţial la activitatea ştiinţifică a Profesorului Ion C. Chiţimia. În articole aniversare sau comemorative, bine întocmite, au făcut-o prietenii şi colaboratorii apropiaţi, precum Mihai Mitu[1], Cătălina Velculescu[2] sau regretatul Stan Velea[3].

Voi evoca personalitatea neuitatului Profesor prin prisma corespondenţei personale, a momentelor importante în care l-am întâlnit, momente care mi-au marcat activitatea profesională de mai târziu. Ca studentă a Facultăţii de Limbi slave, specializarea limba polonă-limba română, l-am întâlnit prima oară, la cursul de Istoria literaturii polone, din anul al II-lea, semestrul I; întreaga grupă l-a aşteptat pe Profesor cu o oarecare timiditate (în treacăt fie spus, avea să se spulbere imediat, cucerindu-ne prin comportamentul delicat, modestia şi naturaleţea cu care-şi prezenta cursul, deloc monoton), întrucât am remarcat printre ceilalţi profesori mai tineri (toţi foşti studenţi ai săi) un adevărat cult pentru Profesor. Şi-a început cursul cu valorile literaturii vechi poloneze, cu cele mai vechi cronici, oprindu-se la romantici, pe la Aleksander Fredro, potrivit propriilor mele note. Pe parcursul semestrului, am aflat şi despre existenţa cursului tipărit, cum se obişnuia, multiplicat în Tipografia Universităţii[4]. Comparaţiile cu literatura altor popoare erau destul de frecvente. Pentru mine, venită la Bucureşti dintr-o zonă cu tradiţii cărturăreşti bogate, era o mândrie, pentru că referirile la Nordul Moldovei erau, la un moment dat, destul de dese; în prezentarea unor personalităţi, precum Jan Długosz, Klemens Janicius, Jan Kochanowski, Ignacy Krasicki, W. Bogusławski sau Adam Mickiewicz, Profesorul îi evoca pe Ştefan cel Mare, Nicolae Olahus, Dosoftei, mitropolitul Moldovei, Gh. Asachi, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Mihail Sadoveanu. Ne-a vorbit şi despre începuturile tiparului cu caractere chirilice din Polonia (prima carte fiind tipărită la Cracovia, în anul 1491), cu observaţia că matriţele folosite pentru turnarea literelor s-au realizat după modelul slovelor din elegantele manuscrise moldoveneşti. De altfel, ca orice specialist în cultura şi literatura română veche, ca orice polonist, nutrea sentimente profunde pentru ţinutul Sucevei. De

[1] În „Romanoslavica", XXII, 1984, p. 419-439.
[2] În „Revista de istorie şi teorie literară", Anul XLIV, 1996, nr. 1-4, p. 183-185; vezi şi nota 1.
[3] În vol. *In honorem Gabriel Ştrempel,* Satu-Mare, Ed. Muzeului Sătmărean, 2006, p.810-817, şi în „Romanoslavica", XLI, 2006, p.303-310.
[4] *Istoria literaturii polone (sec. XII-XVIII). Curs universitar,* Bucureşti, 1972, 394 p.

BDD-A24237 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:49 UTC)

multe ori, în cadrul discuţiilor, îşi amintea de perioadele de documentare, din anii 1960 şi 1964, la unele din mănăstirile şi bisericile de aici pentru a studia stilul inscripţiilor de pe pietrele tombale sau la unele dintre comunităţile poloneze, interesat fiind de graiul şi folclorul polonez. Rezultatele acestor cercetări s-au materializat în studii, ce-au adus informaţii inedite şi interpretări noi privitoare la istoriografia din timpul lui Ştefan cel Mare, precum şi la graiul şi folclorul polonez din Bulai[1].

După absolvirea facultăţii, un context de împrejurări (cunoaşterea limbii slavone cântărind cel mai mult), m-a adus la Oficiul Judeţean Suceava pentru patrimoniul cultural naţional (instituţie ce funcţiona în cadrul Muzeului Judeţean de Istorie), ca specialistă în carte veche. În aprilie 1982, la cel de-al treilea stagiu de perfecţionare în domeniu (menţionez că aceste perfecţionări erau organizate anual, foarte eficient, urmând anumite programe, în Bucureşti, de către departamentul specializat din cadrul Ministerului Culturii), l-am reîntâlnit pe Profesor, între personalităţile invitate să ne ţină prelegeri: Dan Simonescu, Virgil Cândea, Gabriel Ştrempel. Profesorul ne-a vorbit despre probleme controversate ale literaturii române vechi. În anii următori, l-am ascultat vorbindu-ne despre lumea complicată a cărţilor populare, accentuând pe funcţiile lor literare, sau despre stadiul actual şi perspectivele cercetării în domeniul literaturii române vechi. În acest sens, am reţinut necesitatea elaborării unui Atlas al cărţii române vechi şi a unei Sinteze a însemnătăţii cărţii vechi.

Ne-am tot revăzut an de an, cel puţin în două împrejurări, fie cu ocazia acestor utile perfecţionări profesionale, fie cu ocazia simpozioanelor naţionale anuale de valori bibliofile, organizate sub egida Ministerului Culturii, în diferite centre culturale din ţară, la care Profesorul era invitatul de onoare permanent şi modera cu multă înţelepciune secţiunea de carte veche românească. În aceşti ani, am început elaborarea Catalogului de carte veche românească din judeţul Suceava şi unele dintre multele probleme ivite pe parcursul redactării erau lămurite în discuţiile pe care le aveam cu Profesorul, în timpul acestor simpozioane. Poate de aceea am şi dorit ca Profesorul Chiţimia să-mi semneze şi Cuvântul înainte. Cu multă bunăvoinţă, a acceptat; la simpozionul de la Iaşi, din anul 1991, mi-a înmânat, în manuscris olograf, textul, foarte satisfăcut că ieşise un lucru temeinic, ce trebuia neapărat publicat. Nu m-am putut abţine, şi, la repezeală, am citit primele cuvinte: „Catalogul întocmit de autoare este de o importanţă deosebită, prin bogăţia de materiale, în a căror circulaţie este implicat judeţul Suceava, şi prin sistematizarea lor de către d-na Olimpia Mitric, nu numai după cele mai ştiinţifice norme bibliografice, ce incumbă o catalogare de carte veche, dar şi cu intervenţia ad-hoc personală de compartimentare, cerută de anumite cazuri solitare de circulaţie (depinde

[1] *Ştefan cel Mare, ctitor în domeniul istoriografiei,* în vol. *Probleme de bază ale literaturii române vechi,* Bucureşti, Ed. Academiei, 1972, p.13-27 şi, împreună cu regretata Elena Deboveanu, *Graiul şi folclorul polonez din Bulai, regiunea Suceava,* în „Romanoslavica", VII, 1963, p.159-186.

BDD-A24237 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:49 UTC)

de unde a plecat şi unde a ajuns cartea, ce drumuri a străbătut, cu ce sentimente a fost îmbrăţişată a o împinge pe drumuri noi etc.)”[1].

A urmat înscrierea mea la doctorat, în anul 1991; desigur, alegerea subiectului tezei, a profesorului coordonator, s-au datorat tot discuţiilor purtate cu domnul Profesor. Îmi scria, în data de 7 ianuarie, 1991: „Îţi recomand să iei legătura pentru aceasta cu (din păcate, acum, regretatul – n.n. O.M.) prof. Dan Horia Mazilu, care a primit conducere pentru literatura română veche (bineînţeles, în context şi cu slavistica). Este un om cu care se poate lucra frumos. Am să-l previn şi eu”. Îmi amintesc, Profesorul a şi participat la susţinerea primelor examene.

Iată pentru ce, ca şi mulţi alţii (mă gândesc la mai tinerii săi colaboratori din instituţiile în care şi-a desfăşurat activitatea – Facultatea de Limbi Slave şi Institutul de Istorie şi Teorie literară „G. Călinescu” – la toţi absolvenţii specializării de Limba polonă, cel puţin până la generaţia mea), căci popularitatea şi disponibilitatea către dialog îl făceau uşor abordabil, îi port un sentiment profund de mulţumire şi preţuire. A fost un adevărat privilegiu să mă aflu, din când în când, în preajma unui profesor-simbol de o mare generozitate şi modestie, prin care şi-a înnobilat misiunea.

Totuşi, mă încearcă un regret enorm – şi nu vreau să-mi imaginez ce-a fost în sufletul Profesorului, în ultimii săi ani de viaţă – că nu şi-a putut duce la bun sfârşit, decât parţial, proiectele, care, se pare, erau într-o fază înaintată de redactare, după propria-i mărturisire, cu prilejul aniversării a 75 de ani de viaţă, într-un interviu consemnat de Nicolae Cârlan[2]. Mulţumindu-i-se pentru interviu şi felicitat pentru frumoasa aniversare, în încheiere, este rugat să vorbească despre „proiecte şi intenţii”. Redăm, în continuare, răspunsul Profesorului: „Pentru firea mea, întrebarea se putea limita scurt la propoziţia finală. În ce priveşte chestiunea în sine, ori de câte ori am fost solicitat, am răspuns prin… tăcere, care este „de aur”, în multe privinţe. Acum o rup în parte. Sper să public: o sinteză a literaturii române vechi, în structură şi viziune deosebite de istoriile literare de până acum; o istorie a literaturii polone vechi (probabil cu continuare); o monografie Adam Mickiewicz, la care am lucrat demult; o sinteză a funcţionalităţii cărţilor populare în plan literar european; o lucrare despre începuturile străvechi şi continuarea scrisului în limba română. Deocamdată atât. *Dixi et salvavi animam meam!*”.

Fără îndoială, manuscrisele şi arhiva Profesorului sunt la loc sigur, iar urmaşii şi prietenii vor hotărî şi asupra valorificării editoriale a acestor importante lucrări, dacă nu cumva au şi făcut-o până acum.

---

[1] Olimpia Mitric, *Cartea românească veche în judeţul Suceava (1643-1830). Catalog,* vol. I, cuvânt înainte de prof.dr. docent I.C. Chiţimia, apărut sub egida Inspectoratului pentru Cultură al Judeţului Suceava, Suceava, 1992, p.3; ed. a II-a revăzută şi adăugită, Editura Universităţii „Ştefan cel Mare” Suceava, 2005, p.5.

[2] În „Pagini bucovinene” (apariţie lunară în cuprinsul publicaţiei ieşene „Convorbiri literare”), An II, nr. 9 (21), 1983, p. I, IV.

BDD-A24237 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:49 UTC)

Abstract

In this article the author evokes the personality of professor Ion C. Chiţimia as regards his personal correspondence and the important moments she met him, moments that marked her later professional activity (the specialization in Polish-Romanian) and as a museologist, specialist in old books.

BDD-A24237 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:49 UTC)